herpy

GEKONY

Chameleon gecko

Carphodactylus laevis

Carphodactylus laevis to smukły, nocny gekon z lasów deszczowych północno-wschodniego Queenslandu. Ma długie, cienkie kończyny, pazury na palcach, grzebień wzdłuż grzbietu i ogon w kształcie marchewki, a jego budowa całkowicie różni się od budowy większości gekonów. Zwierzęta z hodowli są odporne i chętnie się rozmnażają, ale gatunek nadal rzadko spotyka się w niewoli.

Rodzina: Carphodactylidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**11-13 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy i las górski**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**50 × 35 × 70 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**22-28 °C**
Temperatura w nocy	**16-22 °C**
Wilgotność	**75-100%**
UVB	**Niewymagane**
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**24-36 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**2 jaj**
Zniesienia w roku	**4-6**
Inkubacja	**90-133 dni** przy 21-27 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik III**
Załącznik unijny	**Załącznik C**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Carphodactylus laevis to smukły, bocznie spłaszczony gekon o długich, wątłych kończynach i wąskich palcach z wyraźnymi pazurami. Na palcach brakuje szerokich lamelek, dzięki którym wspina się większość gekonów. Wzdłuż grzbietu, od karku do ogona, biegnie cienki grzebień. Ciało jest jasnobrązowe z ciemnymi i jasnymi plamami, a szeroka czarna plama przed okiem sprawia, że duże czarne oczy wydają się jeszcze większe. Powieki są nieruchome.

Gatunek osiąga do około 13 cm długości od pyska do kloaki, a ogon mierzy 8-10 cm, czyli jest krótszy od ciała. Ogon ma kształt marchewki: jest szeroki u nasady i szybko się zwęża. Oryginalny ogon jest aksamitnie czarny z czterema-pięcioma wąskimi białymi pasami i kończy się małym, prawie niewidocznym guzkiem. Ogon łatwo ulega autotomii i to wyłącznie u nasady, a dzikie zwierzęta mają najczęściej zregenerowany ogon w brązowe plamy. Zregenerowany ogon potrafi wydawać piskliwy dźwięk, gdy wije się po odrzuceniu.

Samce zawsze wyglądają na chude i jest to całkowicie normalne, dopóki kręgosłup i miednica nie wystają. Tylko ciężarne samice wydają się masywniejsze. Długość życia nie jest udokumentowana; 10-15 lat przyjęto na podstawie *Saltuarius cornutus*.

Gatunek został opisany w 1897 roku przez Alberta Günthera i jest jedynym przedstawicielem rodzaju *Carphodactylus*, który z kolei jest rodzajem typowym rodziny Carphodactylidae. Nazwa rodzajowa oznacza mniej więcej "gałązkowy palec" i nawiązuje do wątłych palców. Epitet gatunkowy *laevis* pochodzi z łaciny i oznacza "gładki". Najbliższymi krewnymi są gekony liścioogonowe z rodzajów *Saltuarius* i *Phyllurus*, do których jest podobny trybem życia. Dzikie zwierzęta są płochliwe i nerwowe, natomiast osobniki z hodowli są spokojne i bez trudu przystosowują się do życia w niewoli.

Występowanie i środowisko

Carphodactylus laevis występuje wyłącznie w lasach deszczowych północno-wschodniego Queenslandu w Australii, od Tully na południu po Cooktown na północy. Miejscem typowym są góry Bartle Frere.

Większość stwierdzeń pochodzi z wyżynnego lasu deszczowego, ale gatunek występuje też niżej, np. w Mossman Gorge w rejonie Daintree. Mapa opiera się na zarejestrowanych stwierdzeniach.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

ŚRODOWISKO

Carphodactylus laevis żyje w chłodnym lesie deszczowym na wysokości około 400-1.400 metrów i korzysta również z lasu przekształconego. Nocą siedzi głową w dół na cienkich pniach młodych drzew, zwykle poniżej metra nad ziemią, i godzinami czeka na ofiary przechodzące po ziemi. Wykorzystuje też grubsze pnie i powalone drzewa. W dzień ukrywa się w ściółce na dnie lasu, w pustych gałęziach, w butwiejących pniach lub między epifitami.

Las deszczowy w tym rejonie jest wilgotny przez większą część roku, a na wyżynach jest chłodniej niż na nizinach. Gatunek jest pospolity, ale tak skryty, że rzadko się go widuje.

Hodowla

TERRARIUM

Carphodactylus laevis potrzebuje wysokiego terrarium, w którym zwierzęta mogą schodzić sobie z drogi. Parę można trzymać w terrarium o wymiarach co najmniej 50 × 35 × 70 cm (długość × szerokość × wysokość), a przy większej liczbie zwierząt lepiej mieć więcej miejsca. Jeśli radzisz sobie z *Saltuarius cornutus* lub *Hypsilurus boydii*, poradzisz sobie też z tym gatunkiem.

Podłoże musi dobrze trzymać wilgoć: włókno kokosowe, drobny piasek lub ich mieszanka, najlepiej przykryte warstwą liści. Drobny piasek nie powoduje zaparć. Połóż na ziemi kryjówki, np. kawałki kory, puste gałęzie lub odwrócone podstawki z wyciętym z boku wejściem; gatunek korzysta z kryjówek na ziemi częściej niż gekony liścioogonowe. Ustaw kawałki kory pionowo przy tylnej ścianie i umieść gałęzie o średnicy 2-5 cm pionowo lub skośnie, aby zwierzęta mogły wykorzystywać także wysokość.

Niski pojemnik, np. 25 × 25 × 7 cm, ze stale wilgotnym podłożem, częściowo przykryty kryjówką, zapewnia zarówno wilgotne miejsce odpoczynku, jak i miejsce do składania jaj. Żywe rośliny pomagają utrzymać wysoką wilgotność powietrza. Dobra wentylacja jest kluczowa: otwory zabezpieczone siatką na dole i na górze terrarium, tak aby powietrze stale się wymieniało. W przeciwnym razie wysoka wilgotność sprzyja bakteriom i grzybom.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

TEMPERATURA

Carphodactylus laevis ma niewielkie wymagania cieplne. W dzień temperatura w terrarium powinna wynosić 22-28 °C, a nocą spadać o 5-6 stopni, do około 16-22 °C. Miejsce wygrzewania nie jest potrzebne, a zwierzęta nie szukają nawet słabej żarówki. Zimą znoszą temperatury nocne nawet do 8-10 °C.

Dorosłe osobniki krótkotrwale znoszą około 30 °C, o ile wilgotność powietrza jest wysoka, a upał nie trwa kilka dni z rzędu. Młode mogą zginąć po kilku dniach upału. Trzymaj terrarium z dala od bezpośredniego słońca, zraszaj w gorące dni i mierz temperaturę termometrem cyfrowym.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza ma dla *Carphodactylus laevis* kluczowe znaczenie i musi stale wynosić 75-100 %. Codziennie dokładnie zraszaj terrarium letnią wodą i szczególnie pilnuj wilgotności przy ciepłej i suchej pogodzie. Idealny jest automatyczny system zamgławiania działający w krótkich odstępach. Podlewaj pojemnik do składania jaj 2-3 razy w tygodniu przy ciepłej pogodzie

i raz w tygodniu przez resztę roku, tak aby zawsze był wilgotny. Podłoże w pozostałej części terrarium nie może być stale mokre.

Zbyt niska wilgotność objawia się problemami z linieniem, zwłaszcza wokół palców i głowy. Zawsze zostawiaj małą miskę ze świeżą wodą.

OŚWIETLENIE I UVB

Carphodactylus laevis prowadzi nocny tryb życia i w dzień się ukrywa, więc UVB nie jest potrzebne. Wystarczy światło dzienne z pobliskiego okna; w przeciwnym razie słabe oświetlenie LED lub świetlówka. Dostosuj długość dnia do pory roku: około 14 godzin światła latem i 10 godzin zimą. Nocą w terrarium powinno być ciemno i nie ustawiaj go w bezpośrednim słońcu. Aktywność zaczyna się kilka minut po zgaszeniu światła.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Carphodactylus laevis nie jest wybredny, gdy już przyzwyczai się do niewoli. Świerszcze mogą stanowić niemal całą dietę, najlepiej uzupełnianą karaczanami. Karm 2-3 razy w tygodniu. Gatunek nie jest żarłoczny: samce rzadko zjadają więcej niż 2-3 świerszcze naraz, natomiast zwierzęta z dobrym apetytem latem mogą zjadać 3-5 dużych owadów co drugi-trzeci dzień. Owady mogą być co najwyżej tak duże jak głowa zwierzęcia.

Oprószaj pokarm wapniem i witaminami raz w tygodniu w sezonie rozrodczym i co dwa-sześć tygodni przez resztę roku. Samice stają się pełniejsze, gdy są ciężarne, natomiast samce zawsze wyglądają smukło. Usuwaj niezjedzone owady następnego ranka.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Carphodactylus laevis jest w dzień cichy i skryty, a aktywny staje się kilka minut po zapadnięciu zmroku. Siada wtedy na gałęzi lub kawałku kory i często pozostaje tam godzinami. Niepokojony zamiera albo szybko ucieka do kryjówki. Młode i osobniki z hodowli potrafią wysoko unieść się na nogach i machać ogonem w ramach zachowania odstraszającego. Ogranicz manipulowanie zwierzęciem do minimum i nigdy nie chwytaj go za ogon.

Zwierzęta odłowione z natury są bardzo nerwowe, zwłaszcza samce, i mogą długo nie zaczynać jeść; na początku trzeba je trzymać pojedynczo i w spokoju. Zaaklimatyzowane i wyhodowane osobniki mogą przebywać razem przez cały rok: samce mają lżejszą budowę niż samice, ale żyją razem pokojowo, trzymając się od siebie z daleka.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce *Carphodactylus laevis* mają wyraźne zgrubienia hemipenisów pod nasadą ogona i lżejszą budowę niż samice. Płeć można rozpoznać od wieku 12-14 miesięcy. Samce osiągają dojrzałość płciową po co najmniej dwóch latach, a samice prawdopodobnie po co najmniej trzech, dlatego rozmnażanie rozpoczyna się dopiero wtedy, gdy zwierzęta są w pełni wyrośnięte.

GODY I KOPULACJA

Kopulacji nie zaobserwowano, ale następuje ona wczesną wiosną: w Australii około września-października, a pierwsze jaja pojawiają się we wrześniu-listopadzie. Na półkuli północnej sezon przesuwa się o pół roku, gdy zwierzęta dostosowują się do lokalnej długości dnia. Zaaklimatyzowane zwierzęta łatwo rozmnożyć i są zaskakująco płodne. Właściwe zimowanie nie jest konieczne, ale chłodniejsza zima z krótszymi dniami jest naturalna.

Ciężarne samice łatwo rozpoznać: mniej więcej od połowy rozwoju jaja widać jako kremowe plamy wysoko na bokach ciała.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica zawsze składa dwa jaja w zniesieniu, w wilgotnym podłożu, 1-6 cm pod powierzchnią. Jaja mierzą około 25 × 14 mm i ważą około 2,8 g. Dobrze odżywiona samica może złożyć 4-6 zniesień w roku bez zauważalnego pogorszenia kondycji. Jaja są bardzo podatne na wysychanie i zawsze muszą być wilgotne.

Umieść w terrarium niski pojemnik do składania jaj ze stale wilgotnym podłożem, np. pół na pół z piasku i włókna kokosowego, częściowo przykryty kryjówką. W sezonie podawaj samicy dodatkowo wapń i owady.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

INKUBACJA

Wyjmij jaja *Carphodactylus laevis* z pojemnika do składania jaj i umieść je w małym zamkniętym pojemniku z wilgotnym torfowcem, z którego wyciśnięto większość wody. Zrób w powierzchni dwa małe zagłębienia na jaja. Inkubuj w stosunkowo niskich temperaturach, około 24 °C (21-27 °C). W 24-26 °C wyklucie następuje po 90-120 dniach, w nieco niższej temperaturze po nawet 133 dniach. Nie zdejmuj pokrywy przez całą inkubację, aby utrzymać wilgotność. Wpływ temperatury na płeć nie został zbadany.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode po wykluciu mierzą 41-50 mm od pyska do kloaki i ważą 1,7-3,1 g. Linieją kilka godzin po wykluciu. Trzymaj je pojedynczo lub parami w małych, wysokich pojemnikach, np. o średnicy 20 cm i wysokości 25 cm, z drobnym piaskiem, odrobiną kory do ukrycia się i stale wysoką wilgotnością powietrza; młode rosną najszybciej, gdy są trzymane pojedynczo. Po mniej więcej tygodniu zaczynają jeść świerszcze o długości 3-4 mm.

Karm dwa razy w tygodniu 2-3 małymi świerszczami na młode, oprószanymi wapniem i witaminami 1-2 razy w tygodniu. Młode nie są żarłoczne i rosną stosunkowo wolno. Po 6-8 miesiącach przenosi się je do większych terrariów. Unikaj temperatur powyżej 28 °C, ponieważ młode gorzej niż dorosłe znoszą upał.

Zdrowie i częste błędy

U *Carphodactylus laevis* nie opisano szczególnych chorób. Najważniejsze zagrożenia to:

- Zbyt niska wilgotność powietrza, która powoduje problemy z linieniem i pozostawanie resztek skóry na palcach i głowie. Zraszaj częściej.
- Upał. Dorosłe osobniki krótkotrwale znoszą około 30 °C, ale młode mogą zginąć po kilku dniach. Trzymaj terrarium w chłodzie i cieniu.
- Stale mokre podłoże i stojące powietrze, które sprzyjają bakteriom, grzybom i problemom skórnym. Zadbaj o dobrą wentylację.
- Wyschnięte jaja. Utrzymuj wilgotność podłoża do składania jaj i pojemników inkubacyjnych.
- Stres u świeżo kupionych i odłowionych z natury zwierząt, które mogą długo nie jeść. Zapewnij spokój i kryjówki.

Samce naturalnie wyglądają smukło, więc oceniaj zwierzę po tym, czy kręgosłup i miednica wystają. Jeśli zwierzę chudnie, nie je lub wydaje się osłabione, zgłoś się do lekarza weterynarii z doświadczeniem w leczeniu gadów.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.